

YTTRANDE**Avsändare:**

Matfiskodlarna Sverige AB

Wenche Hansen, VD

e-post: wenche@matfiskodlarna.se**Mottagare, dnr. M2021/00830**

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringsskansliet.sem.klimatenheten@regeringsskansliet.se**Remiss av SOU 2021:21, delbetänkande av klimaträttsutredningen - En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden (SOU 2021:21)**

Regeringskansliet har översänt rubricerad remiss till Matfiskodlarna Sverige AB för möjlighet att lämna synpunkter senast 2021-10-21.

Matfiskodlarna Sverige AB (nedan Matfiskodlarna) är en branschorganisation för matfiskodlare med sin verksamhet i Sverige¹. Företagen omfattas bland annat av prövning av miljöfarliga verksamheter samt plan och bygglagen (2010:900), fiskodling är inte en sådan verksamhet som omfattas av industriutsläppsförordningen (2013:250).

Utredningens förslag

Utredaren redovisar i delbetänkandet hur miljöbalken kan anpassas så att den blir ett effektivt verktyg för att bidra till att Sveriges klimatmål nås. Förslagen i utredningen riktar sig främst mot prövningen av miljöfarliga verksamheter och åtgärder som ger upphov till utsläpp av växthusgaser. Utredning lyfter dock att en ny avvägningsregel i miljöbalken skulle kunna gynna verksamheter som bidrar till klimatomställningen och föreslår att en sådan utreds vidare. Utredaren föreslår ändringar i miljöbalken, plan och bygglagen (2010:900) samt i industriutsläppsförordningen (2013:250).

Matfiskodlarna önskar framföra synpunkter kopplat till utredarens förslag inom miljöbalkens mål (6.1.1) samt omprövning och tidsbegränsning av tillstånd och villkor (6.1.7). Matfiskodlarna har även synpunkter på utredarens alternativa förslag (7).

Matfiskodlarnas synpunkter redogörs för nedan.

Matfiskodlarna har i huvudsak inget att invända emot utredarens förslag kopplat till:

- Försiktighetsprincipen (6.1.2)
- Hushållningsprincipen (6.1.3)

¹ [Matfiskodlarna - Vi verkar för matfiskodlarna i Sverige](#)

-
- Stoppregeln (6.1.4)
 - Anpassningar till industriutsläppsdirektivet (6.1.5)
 - Bedömning av utställ av växthusgaser (6.1.6)
 - Ett enklare förvarande vid ändring för att undvika omprövning (6.1.8)
 - En särskild avgränsningsregel om klimatnytta (6.1.9)
 - Uppdrag om vägledning (6.1.10)

Miljöbalkens mål (6.1.1)

Matfiskodlarna har i sak inget att invända emot utredarens förslag till ändringar i 1 kap. 1 § miljöbalken att lyfta in klimataspekterna. Matfiskodlarna anser dock att även om det inte har ingått i utredarens uppdrag bör det övervägas om inte förslag till särskild utredning ska lämnas omfattande att den samhällsekonomiska nyttan ska lyftas in på ett tydligare sätt i 1 kap. miljöbalken. I miljöbalkens första avdelning finns de grundläggande syftet med miljöbalken och bland annat regler om hur mark och vatten ska användas för att främja en hållbar utveckling etcetera.

I det svenska miljömålssystemet och specifikt generationsmålet har det gjorts preciseringar och målet i det klimatpolitiska ramverket ska således nås på ett sätt som inte förorsakar växthusutsläpp i andra länder. Det vill säga styrmedel och åtgärder för att lösa miljöproblem i Sverige ska utformas så att Sverige inte exporterar miljöproblem.

Miljöbalkens första avdelning tillsammans med det klimatpolitiska ramverket lyfter betydelsen av att vid prövning av tillåtlighet av en verksamhet eller åtgärd behöver även samhällsekonomiska nyttan av att en verksamhet eller åtgärd är lokaliserad i Sverige vägas in i den samlade bedömningen.

Samhällsekonomiska nyttan av en verksamhet eller åtgärd bör därför lyftas in i miljöbalken, inte enkom i syfte att bidra till att lösa problemet att Sveriges klimatmål inte nås utan det är av betydelse även för att nå andra miljö kvalitetsmål och för att säkerställa att vi inte exporterar miljöproblemen.

I dag bevakar redan olika myndigheter olika intressen i tillståndsprocessen, och nu ska ytterligare ett intresse beaktas och bevakas, klimataspekterna, men ingen myndighet har det samlade ansvaret att även väga in ekonomisk och social hållbarhet som exempelvis arbetstillfällen, näringsutveckling och livskraft i hela landet, betydelsen av produktion i Sverige etc. Detta får bland annat som konsekvens att myndigheterna överklagar varandra, vilket inte är rimligt. Det är rimligt att anta att ytterligare ett intresse, klimataspekterna, innebär risk för fler konflikter mellan olika intressen och därmed ännu en aspekt att överklaga. Antalet myndigheter som har att bevaka, och försvara, natur-, miljö-, och klimatintressen i miljöprövningsprocessen är betydligt fler

än de myndigheter som bevakar och försvarar den samhällsekonomiska nyttan med en verksamhet eller åtgärd.

Omprövning och tidsbegränsning av tillstånd och villkor (6.1.7)

Utredaren föreslår att en särskild utredning snarast ska tillsättas för att göra en bred översyn av reglerna för omprövning, tidsbegränsningar av tillstånd och villkor samt lämna förslag till förändringar så att de blir effektiva och verkningsfulla verktyg i miljöbalken. Enligt utredaren sker omprövning och tidsbegränsning av tillstånd i dagsläget inte i tillräcklig utsträckning. Utredaren påstår att tillstånd som inte är tidsbegränsade och inte omprövas ger inga incitament till verksamheter att genomföra förändringar som leder till minskad klimatpåverkan.

Matfiskodlarnas bedömning är att oavsett om det är handlar om omprövning eller tidsbegränsade tillstånd i syfte att driva minskad klimatpåverkan eller annan miljöpåverkan är det inte rätt väg att gå att sträva mot tidsbegränsade tillstånd och långa komplicerade omprövningsprocesser.

Matfiskodlarnas medlemsföretag har stor erfarenhet av tidsbegränsade tillstånd och konsekvenserna av dessa. Matfiskodlarna redogör inte för dessa i detalj i detta yttrande men sammanfattningsvis resulterar korta tidsbegränsade tillstånd till att företagen alltid ligger i prövningsprocesser dels pga. miljötillståndsprocesserna tar mycket lång tid från det att ansökan inlämnas tills att ett laga kraftvunnet tillstånd finns på plats dels är dessa processer mycket tidskrävande och ekonomiskt belastande för företaget. Att genomföra de utredningar som krävs, driva samrådsprocessen och tillståndsprocessen med allt vad detta innebär (miljökonsekvensbeskrivning, ansökan, yttranden, förhandling, överklagan av dom mm) kostar företagen mångmiljon belopp. Detta är tid och kostnader som företagen skulle kunna lägga på att göra investeringar till nytta för både företagen, klimatet och miljön generellt ²³⁴.

Långa tillståndsprocesser och dessutom korta tidsbegränsade tillstånd är även kostsamt för de berörda myndigheterna då även dessa kommer att behöva lägga betydligt mycket mer tid per företag. Ska myndigheterna lägga mer tid på företagen, och därmed erhålla ökade anslag för att täcka de ökade kostnader, bör myndigheterna i stället lägga sin tid på att driva en mer dialogbaserad lösningsorienterad tillsyn där företagen och tillsynsmyndigheterna i nära samarbete arbetar för att verksamheterna fortlöpande genomför förändringar som innebär en minskad klimatpåverkan men även annan påverkan utöver den på klimatet. Det finns redan idag verktyg för tillsynsmyndigheten att använda i arbetet med att få företagen att vidta åtgärder som leder till en minskad påverkan på människors hälsa och miljön. Det bör vara klokare, ur

² [De långa miljötillståndsprocesserna! | Fiskbranschen \(mynewsdesk.com\)](#)

³ [De komplexa prövningsprocesserna i Sverige | Fiskbranschen \(mynewsdesk.com\)](#)

⁴ [Efter Cementa: Här är nästa bransch som sänks av miljötillstånden | Tidningen Näringslivet \(tn.se\)](#)

flera aspekter, att satsa på ökad och effektiv tillsyn i stället för att företagen ska driva tillståndsprocesser fortlöpande, oavsett om det är frågan om omprövning eller tidsbegränsade tillstånd.

Prövningsmyndigheterna och de myndigheter med flera som är involverade i dessa prövningsprocesser upplevs redan idag inte ha kapaciteten att hantera dagens ärenden effektivt. Ska de dessutom kunna hantera en ökad belastning inom tillståndsprovning är en förutsättning att ytterligare resurser tillsätts och att det säkerställs att de har erforderlig kompetens för alla de olika verksamheter och åtgärder som ska provas. Utredaren lyfter även att de huvudsakliga problemen ligger därför inte i lagstiftningen utan rör styrningsfrågor, resurser och organisation mm. Matfiskodlarna kan instämma till viss del i detta påstående men anser att det är fel väg att gå att lägga styrning, resurser och översyn av organisationen mm på prövningsprocessen. Mer nytta bör kunna skapas om styrning, resurser mm läggs på tillsynsprocessen.

Utredaren lyfter även att inom ramen för ett delprojekt om omprövning och tidsbegränsning i Naturvårdsverkets miljöbalksprojekt svarade fyra av fem länsstyrelser och miljöprövningsdelegationer att omprövning inte används i tillräcklig utsträckning. Anledningen till detta var bland annat att ett omprövningsförfarande tar tid och kräver resurser från myndigheten. Resurserna och de ekonomiska förutsättningarna finns inte idag hos berörda myndigheter.

Om omprövning och tidsbegränsade tillstånd ska utredas vidare bör det ingå i utredningen att fastställa en minimigräns dvs det måste finnas en gräns för hur korta tillståndstider som kan meddelas och som bland annat beaktar hur lång tid det tar idag för företag att få tillstånd samt den kostnad det innebär för berörda parter. Om prövningsprocessen drar ut på tiden exempelvis pga. bristande tid och resurser hos myndigheterna ska inte företagen tvingas stänga ner sin verksamhet pga. tillståndet hinner löpa ut innan nytt meddelats.

Om en utredning ska tillsättas bör den även inkludera en analys av att i ökad utsträckning möjliggöra förändringar som innebär en minskad påverkan i ett företag inom ramarna för tillsynen.

Alternativa förslag som utredningen inte lägger (7 kap.)

Utredaren lyfter även att ökad tillämpning av provotider kan leda till minskad juridisk och ekonomisk risk för verksamhetsutövare att pröva nya lösningar och att detta kan gynna teknikutvecklingen och tillämpningen av ny teknik mm.

Matfiskodlarna anser att det finns fler positiva konsekvenser för både företagen, klimatet och miljön att arbeta med verktyget tillsyn och därefter provotidsutredningar i stället för att välja omprövning och tidsbegränsade tillstånd som väg fram för att uppnå förändringar. Företagen kan snabbare arbeta med att genomföra förändringar genom dessa verktyg, detta beaktat att de kan hanteras inom ett relativt kort

tidsspann i jämförelse med långa, rättsosäkra, komplicerade prövningar och omprövningar, vilka kan ta allt ifrån ca 4 - 10 år ²³⁴.

Utredaren lyfter att fler prövotider ökar arbetsbördan för tillsynsmyndigheter, verksamhetsutövare, prövnings och remissmyndigheter. Matfiskodlarna delar inte utredarens påstående att detta är mer betungande än att tillstånden tidsbegränsas eller omprövas. Alla berörda aktörer får även en ökad arbetsbörda om tillstånden tidsbegränsas eller ska omprövas med ett visst intervall.

Utifrån den erfarenhet som finns idag hos Matfiskodlarnas medlemsföretag av långa, rättsosäkra, komplicerade prövningar och tillsammans med korta tidsbegränsade tillstånd finns det mycket små möjligheter att använda sig av prövotidsutredningar. Detta beaktat att det är svårt att hinna både utreda en specifik sakfråga på kort tid samtidigt som att nytt tillstånd behöver sökas kort tid efter att det första erhållits när tidsbegränsade tillstånd är så korta som ca 5 - 10 år och prövningsprocesserna tar mellan ca 4 – 10 år.

Samlad bedömning

Matfiskodlarnas medlemsföretag bedriver djurhållande verksamhet som är antingen anmälningspliktiga eller tillståndspliktiga enligt miljöprövningsförordningen. Företagen omfattas förutom av miljölagstiftningen även av framför allt fiskelagstiftning, djurhälso- och djurskyddslagstiftning, livsmedelslagstiftning samt plan- och bygglagstiftning. Företagen har idag tillsammans ca 30 olika anläggningar runt om i Sverige. Redan med nuvarande lagstiftningar är det konstaterat att de olika regelverken som vattenbruket omfattas av riskerar att vara ett för stort hinder för att nå målen med livsmedelsstrategin med även strategin för svenskt vattenbruk.

Matfiskodlarna har i sak inget att invända emot att svenska företag och myndigheter ska arbeta för att minimera sin påverkan på klimatet. Matfiskodlarna är dock tveksam till att utredarens förslag är ett effektivt sätt att uppnå och påskynda omställningen. Matfiskodlarna bedömer att det finns betydande risker att förslagen kommer att medföra resursproblem både för de företag som söker tillstånd som för de prövningsmyndigheter som ska hantera tillståndsansökningarna och för de som ska yttra sig över ansökningarna. Förslagen riskerar att bli ett hinder för samhällsnyttiga verksamheter som livsmedelsproducenter och leda till bristfälliga och felaktiga avvägningar mellan olika samhällsintressen. Att bedöma klimatpåverkan tillsammans med annan miljöpåverkan, påverkan på miljökvalitetsnormer etcetera ställer höga krav på att prövningsmyndigheter samt de som yttrar sig har erforderlig och hög kompetens inom alla olika samhällsintressen för att kunna göra en samlad bedömning av samhällsnyttan med en specifik verksamhet eller åtgärd. Det ställer även höga krav

på att kunskap finns om vad som är bästa möjliga teknik kopplat till åtgärder inom klimatpåverkan för specifika branscher och specifikt för företagens verksamheter. Förslaget innebär att ett stort ansvar läggs på verksamhetsutövare att ta fram underlag för att visa på eventuell klimatpåverkan och därefter föreslå åtgärder för att minska denna. Dessa utredningar blir ytterligare en pålaga vilket ökar kostnaderna för att upprätta ansökningshandlingarna samt att det riskerar att bli ytterligare ett intresse som ska ställas i relation till andra intressen. Som framfördes ovan är antalet myndigheter som har att bevaka, och försvara, natur, - miljö, - och klimatintressen i miljöprövningsprocessen betydligt fler än de myndigheter som bevakar, och försvarar, samhällsekonomiska nyttan med en verksamhet eller åtgärd.

Jordbruksverket har även haft i uppdrag av regeringen att utreda förslag på regelförenklingar för svenskt vattenbruk, utredningen redovisades i september 2020. Tillväxtverket har ett regeringsuppdrag att analysera djurhållande verksamheters behov av stöd för att underlätta tillståndsprocesserna i det nu gällande regelverket. Båda dessa utredningar bör beaktas i det fortsatta arbetet.

Wenche Hansen

Wenche Hansen, VD
Matfiskodlarna Sverige AB
Org. 559001-4618

Tfn +46(0)73-095 98 39
E-post: wenche@matfiskodlarna.se

Webb: [Matfiskodlarna - Vi verkar för matfiskodlarna i Sverige](#)
Facebook: [Matfiskodlarna | Facebook](#)
Linkedin: <https://www.linkedin.com/company/matfiskodlarna-sverige-ab/>